



KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 4.1.2019 r.
COM(2018) 848 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**w sprawie przeglądu i aktualizacji drugiego planu wdrożeniowego Unii Europejskiej
zgodnie z art. 8 ust. 4 rozporządzenia nr 850/2004 dotyczącego trwałych zanieczyszczeń
organicznych**

{SWD(2018) 495 final}

1. WPROWADZENIE

Konwencję sztokholmską w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO)¹ przyjęto w maju 2001 r. w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP). Unia Europejska i jej państwa członkowskie² są stronami konwencji³, a jej postanowienia wdrożono do prawa UE rozporządzeniem (WE) nr 850/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady⁴ (rozporządzenie dotyczące TZO).

Konwencja sztokholmska zobowiązuje strony konwencji na podstawie art. 7 do:

- a) opracowania planu wdrożenia swoich zobowiązań wynikających z postanowień konwencji i podjęcia wysiłków w celu jego realizacji;
- b) przekazania swojego planu wdrożeniowego Konferencji Stron w ciągu dwóch lat od dnia wejścia w życie konwencji;
- c) dokonywania okresowego przeglądu i aktualizacji planu w sposób określony w drodze decyzji Konferencji Stron.

Pierwszy europejski plan wdrożeniowy, nazywany „wspólnotowym planem wdrożeniowym”, opracowano w 2007 r. (SEC (2007) 341)⁵. Następnie w 2014 r. wspomniany plan wdrożeniowy został zaktualizowany w oparciu o „unijny plan wdrożeniowy” (COM (2014) 306 final). Przegląd i aktualizacja drugiego planu wdrożeniowego stały się konieczne w celu dalszego zajęcia się kwestią 1) uwzględnienia nowych trwałych zanieczyszczeń organicznych w konwencji sztokholmskiej oraz 2) postępów technicznych i legislacyjnych poczynionych w tym obszarze.

Nowy plan wdrożeniowy był przedmiotem konsultacji z właściwymi organami państw członkowskich, przedstawicielami branży, organizacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska i obywatelami.

Plan wdrożeniowy zostanie przedłożony Sekretariatowi konwencji sztokholmskiej zgodnie z zobowiązaniami Unii Europejskiej jako strony.

2. TRWAŁE ZANIECZYSZCZENIA ORGANICZNE (TZO)

Trwałe zanieczyszczenia organiczne są to substancje chemiczne, które pozostają w środowisku, bioakumulują się i powodują poważne niekorzystne skutki dla ludzkiego zdrowia lub środowiska. Zanieczyszczenia te są przenoszone ponad granicami daleko od ich źródeł i kumulują się nawet w regionach, w których nigdy ich nie używano ani nie produkowano. Trwałe zanieczyszczenia organiczne stanowią zagrożenie dla środowiska i dla zdrowia ludzi na całym świecie, przy czym obszary arktyczne, region bałtycki i region alpejski są przykładami pochłaniaczy TZO w UE. Uznano, że aby zmniejszyć i wyeliminować produkcję, wykorzystanie i uwalnianie tych substancji, należy podjąć działania na szczeblu międzynarodowym. Substancje będące przedmiotem międzynarodowych instrumentów prawnych dotyczących TZO wymieniono w tabeli 1.

¹ http://www.pops.int/documents/convtext/convtext_en.pdf

² Jedno państwo członkowskie UE (Włochy) nie dokonało jeszcze ratyfikacji.

³ Decyzja Rady z dnia 14 października 2004 r. dotycząca zawarcia, w imieniu Wspólnoty Europejskiej, Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych (2006/507/WE) (Dz.U. L 209 z 31.7.2006, s. 1).

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 850/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczące trwałych zanieczyszczeń organicznych i zmieniające dyrektywę 79/117/EWG (Dz.U. L 158 z 30.4.2004, s. 7).

⁵ http://ec.europa.eu/environment/pops/pdf/sec_2007_341.pdf

3. UMOWY MIĘDZYNARODOWE DOTYCZĄCE TZO

3.1. Protokół EKG ONZ dotyczący TZO⁶

Protokół dotyczący TZO („protokół z Aarhus”) do Konwencji EKG ONZ w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości (Konwencji LRTAP) przyjęto w dniu 24 czerwca 1998 r. w Aarhus w Danii. Protokół koncentruje się obecnie na wykazie 16 substancji – jedenastu pestycydów, dwóch przemysłowych substancji chemicznych oraz trzech niezamierzonych produktów ubocznych. Ostatecznym celem jest całkowite wyeliminowanie zrzutów, emisji oraz strat trwałych zanieczyszczeń organicznych.

Protokół zakazuje produkcji i wykorzystania chemikaliów wymienionych w wykazie, ze skutkiem natychmiastowym lub na późniejszym etapie, i obejmuje postanowienia dotyczące postępowania z odpadami składającymi się z tych chemikaliów lub je zawierającymi. Zawarto w nim zobowiązanie, aby strony ograniczyły swoje emisje dioksyn, furanów, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA) i heksachlorobenzenu, oraz ustanowiono szczególne dopuszczalne wielkości emisji w odniesieniu do spalania odpadów komunalnych, niebezpiecznych i medycznych.

3.2. Konwencja sztokholmska w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych

Konwencja sztokholmska w sprawie TZO została przyjęta w 2001 r. i weszła w życie w 2004 r. Wspiera ona globalne działania dotyczące wstępnej grupy dwunastu substancji TZO, jej ogólnym celem jest ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska przed TZO i zobowiązuje ona strony do podjęcia działań mających na celu eliminację lub ograniczenie uwalniania TZO do środowiska. W szczególności konwencja odwołuje się do podejścia zapobiegawczego, które ustanowiono w zasadzie 15 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r. Wymienioną zasadę wdrożono w art. 8, który ustanawia zasady dodawania kolejnych chemikaliów do konwencji sztokholmskiej.

Obecnie w załączniku A do konwencji sztokholmskiej wymienione są 22 chemikalia podlegające zakazowi produkcji i stosowania, z wyjątkiem ogólnych lub szczególnych wyłączeń. Ponadto produkcja i stosowanie DDT, pestycydu nadal wykorzystywanego w wielu krajach rozwijających się, są surowo ograniczone, jak określono w załączniku B do konwencji sztokholmskiej. Istnieją również wyłączenia i dopuszczalne zastosowania dotyczące perfluorooktanosulfonianu (PFOS), jego soli i fluorku sulfonylu perfluorooktanu (PFOSF).

Wyłączenia ogólne zezwalają na wykorzystanie w badaniach laboratoryjnych, w charakterze substancji odniesienia oraz na niezamierzone skażenia śladowe w produktach i artykułach. Zawierające TZO artykuły wytworzone lub już użytkowane przed dniem wejścia w życie odnośnego obowiązku są również objęte wyłączeniem, pod warunkiem że strony przekażą Sekretariatowi konwencji sztokholmskiej informacje na temat zastosowań oraz krajowy plan gospodarowania odpadami dotyczące takich artykułów.

Uwolnienia wytworzonych w sposób niezamierzony produktów ubocznych wymienionych w załączniku C (dioksyn, furanów, polichlorowanych bifenyli (PCB), pentachlorobenzenu (PeCB), heksachlorobenzenu oraz, od grudnia 2016 r., polichlorowanych naftalenów (PCN)) podlegają ciągłej minimalizacji, której ostatecznym celem, w przypadkach gdy jest to wykonalne, powinna być ich całkowita eliminacja. Zgodnie z załącznikiem C strony promują i, zgodnie ze swoimi planami działań, wymagają zastosowania najlepszych dostępnych

⁶ Protokół EKG ONZ (Europejska Komisja Gospodarcza ONZ) do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości w odniesieniu do trwałych zanieczyszczeń organicznych, http://www.unece.org/env/lrtap/pops_h1.htm

technik dla nowych źródeł należących do głównych kategorii źródeł określonych w części II i III załącznika C do konwencji sztokholmskiej.

Konwencja sztokholmska przewiduje ponadto identyfikację i bezpieczne zarządzanie zapasami zawierającymi TZO lub składającymi się z TZO. Odpady składające się z TZO, zawierające TZO lub skażone TZO należy usuwać w taki sposób, aby zawarte w nich trwałe zanieczyszczenie organiczne zostało zniszczone lub nieodwracalnie przekształcone w substancje, które nie wykazują właściwości trwałych zanieczyszczeń organicznych. Jeżeli takie postępowanie nie stanowi preferowanego rozwiązania ze względów ochrony środowiska, lub w przypadku niskiej zawartości trwałych zanieczyszczeń organicznych, odpady powinny zostać usunięte inny sposób bezpieczny dla środowiska. Operacje usuwania mogące prowadzić do odzysku lub ponownego wykorzystania trwałych zanieczyszczeń organicznych są wyraźnie zabronione. W przypadku przemieszczania odpadów należy uwzględnić odpowiednie międzynarodowe przepisy, normy i wytyczne, w tym Konwencję bazylejską o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych z 1989 r.

Tabela 1 Przegląd trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO) uregulowanych na poziomie międzynarodowym; nowe TZO objęte konwencją sztokholmską (od 2009 r.) wyróżniono szarym kolorem

Substancja	Nr CAS	Wymienione w konwencji sztokholmskiej	Wymienione w protokole EKG ONZ dotyczącym TZO	Wymienione w rozporządzeniu UE dotyczącym TZO
TZO pochodzące z zamierzonej produkcji				
aldryna	309-00-2	załącznik A	tak	tak
chlordan	57-74-9	załącznik A	tak	tak
chlordekon	143-50-0	załącznik A	tak	tak
dieldryna	60-57-1	załącznik A	tak	tak
endosulfan	959-98-8 33213-65-9 115-29-7 1031-07-8	załącznik A	nie	tak
endryna	72-20-8	załącznik A	tak	tak
heptachlor	76-44-8	załącznik A	tak	tak
heksabromobifenyl (HBB)	36355-01-8	załącznik A	tak	tak
heksabromocyklododekan (HBCDD)	25637-99-4 3194-55-6	załącznik A	nie	tak
eter heksabromodifenylu i eter heptabromodifenylu	68631-49-2 207122-15-4 446255-22-7 207122-16-5 i inne	załącznik A	tak	tak
heksachlorobenzen (HCB)	118-74-1	załącznik A	tak	tak
alfa heksachlorocykloheksan *	319-84-6	załącznik A	tak: heksachlorocykloheksan (HCH; CAS: 608-73-1 ⁷), w tym lindan (CAS: 58-89-9)	tak (wszystkie izomery, w tym gamma HCH obecny w lindanie)
beta heksachlorocykloheksan *	319-85-7	załącznik A		
lindan*	58-89-9	załącznik A		

⁷

Ten numer CAS obejmuje mieszaninę izomerów alfa, beta, gamma, delta i epsilon HCH.

Substancja	Nr CAS	Wymienione w konwencji sztokholmskiej	Wymienione w protokole EKG ONZ dotyczącym TZO	Wymienione w rozporządzeniu UE dotyczącym TZO
mireks	2385-85-5	załącznik A	tak	tak
pentachlorobenzen	608-93-5	załącznik A	tak	tak
pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	załącznik A	nie	nie
polichlorowane bifenyle (PCB)	wszystkie PCB i ich mieszaniny mają różne numery CAS	załącznik A	tak	tak
eter tetrabromodifenylu i eter pentabromodifenylu	5436-43-1 60348-60-9 i inne	załącznik A	tak	tak
toksafen	8001-35-2	załącznik A	tak	tak
DDT	50-29-3	załącznik B	tak	tak
perfluorooktanosulfonia n, jego sole i fluorek perfluorooktanosulfonylu (PFOS)	1763-23-1 s, 307-35-7, i inne	załącznik B	tak	tak
SCCP – krótkołańcuchowe chlorowane parafiny	85535-84-8	objęte przeglądem	tak	tak
HCBD – heksachlorobutadien	87-68-3	załącznik A	tak	tak
PCN – polichlorowane naftaleny	wszystkie PCN i ich mieszaniny mają różne numery CAS	załącznik A	tak	tak
TZO pochodzące z niezamierzonej produkcji				
polichlorowane dibenzop-dioksyny (PCDD)	1746-01-6	załącznik C	tak	tak
polichlorowane dibenzofurany (PCDF)	1746-01-6	załącznik C	tak	
heksachlorobenzen (HCB)	118-74-1	załącznik C	tak	tak
pentachlorobenzen	608-93-5	załącznik C	tak	tak
polichlorowane bifenyle (PCB)	wszystkie PCB i ich mieszaniny mają różne numery CAS	załącznik C	tak	tak
PCN – polichlorowane naftaleny	wszystkie PCN i ich mieszaniny mają różne numery CAS	załącznik C	tak	nie
wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	207-08-9 i inne	nie	tak	tak

* Lindan, alfa i beta heksachlorocykloheksan, jak również chlorodekon i heksabromobifenyl są nowymi TZO w ramach konwencji sztokholmskiej, ale zostały już objęte protokołem z Aarhus i rozporządzeniem UE w sprawie TZO.

4. CEL UNIJNEGO PLANU WDROŻENIOWEGO W SPRAWIE TZO

Konwencja sztokholmska nakłada na wszystkie strony obowiązek opracowania planu wdrożenia ich zobowiązań wynikających z postanowień konwencji i podjęcia wysiłków w celu jego realizacji. W przypadku Unii obowiązek ten określono w art. 8 rozporządzenia (WE) nr 850/2004 dotyczącego trwałych zanieczyszczeń organicznych. W związku z tym

w 2007 r. Unia opracowała plan wdrożeniowy w sprawie TZO, który obejmuje również substancje objęte Protokołem EKG ONZ dotyczącym TZO⁸.

Ogólnym celem planu wdrożeniowego jest nie tylko wypełnienie zobowiązań prawnych, ale również podsumowanie podjętych działań oraz określenie strategii i planu działania w odniesieniu do dalszych środków unijnych związanych z TZO objętymi konwencją sztokholmską lub Protokołem EKG ONZ dotyczącym TZO.

W związku z powyższym celem unijnego planu wdrożeniowego jest:

- dokonanie przeglądu istniejących na poziomie unijnym środków związanych z TZO;
- stwierdzenie, czy zobowiązania wynikające z konwencji sztokholmskiej są wypełniane w sposób skuteczny i w wystarczającym stopniu;
- określenie potrzeb w zakresie dalszych środków na poziomie unijnym;
- ustanowienie planu wdrożenia dalszych środków;
- określenie i wzmocnienie powiązań i potencjalnych synergii między zarządzaniem TZO a innymi politykami ochrony środowiska i innymi obszarami polityki; oraz
- podnoszenie świadomości na temat TZO i przyjętych w odniesieniu do nich środków kontroli.

5. STRESZCZENIE TOWARZYSZĄCEGO DOKUMENTU ROBOCZEGO SŁUŻB KOMISJI

W dokumencie roboczym służb Komisji określono trzeci unijny plan wdrożeniowy zgodnie z wymogami konwencji sztokholmskiej. Przegląd i aktualizacja drugiego planu wdrożeniowego dotyczą włączenia nowych trwałych zanieczyszczeń organicznych do konwencji sztokholmskiej oraz uwzględnienia postępów technicznych i legislacyjnych poczynionych w tym obszarze.

Wprowadzenie zawiera przegląd międzynarodowych ram prawnych, w których funkcjonuje rozporządzenie dotyczące TZO, w tym streszczenie Protokołu EKG ONZ dotyczącego TZO i konwencji sztokholmskiej.

W rozdziale 2 przedstawiono obecną sytuację, jeżeli chodzi o wykonanie obowiązków UE jako strony wyżej wymienionych ram międzynarodowych. Opisano w nim właściwe przepisy UE, które zostały wprowadzone, jak również instrumenty finansowe wspierające wdrożenie.

UE przyjęła i wdraża szereg środków legislacyjnych związanych z TZO, które odnoszą się zarówno do celów konwencji sztokholmskiej, jak i Protokołu EKG ONZ dotyczącego TZO. Głównym instrumentem prawnym jest rozporządzenie (WE) nr 850/2004 dotyczące trwałych zanieczyszczeń organicznych, które weszło w życie w dniu 20 maja 2004 r. Rozporządzenie dotyczące TZO było kilkakrotnie zmieniane w celu uwzględnienia w wykazie nowych substancji i ustalenia stężeń granicznych w odpadach.

Inne przepisy dotyczące chemikaliów uzupełniają rozporządzenie dotyczące TZO w zakresie wdrażania zobowiązań wynikających z konwencji sztokholmskiej i protokołu z Aarhus, zapewniając wdrożenie zakazu wywozu TZO, przestrzeganie zasad konwencji sztokholmskiej w odniesieniu do dozwolonego przywozu i wywozu, zbieranie TZO i ich nieodwracalne niszczenie. Przepisy te mają również na celu zapobieganie wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu chemikaliów wykazujących właściwości TZO.

⁸ SEC (2007) 341.

Monitorowanie występowania TZO w żywności i paszy oraz w środowisku odbywa się na podstawie różnych aktów prawnych i w ramach różnych programów. Europejski Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (europejski PRTR) usprawnia publiczny dostęp do informacji dotyczących środowiska. Obejmuje on 91 substancji zanieczyszczających i 65 rodzajów działalności gospodarczej oraz wprowadza wartości progowe dla szeregu substancji zanieczyszczających, w tym TZO.

Platforma Informacyjna Monitorowania Stanu Chemicznego (IPCheM) ma na celu ułatwienie dostępu do danych z monitoringu, w tym danych dotyczących TZO. Łączy ona zbiory danych z monitoringu w formie „modułów”, które są dostępne publicznie. IPCheM stanowi cenne źródło informacji dla badaczy oraz umożliwia sprawne i łatwe powiązanie poszczególnych zbiorów danych.

W Unii istnieje szereg instrumentów finansowych zapewniających finansowanie wspierające wdrożenie konwencji sztokholmskiej w Unii oraz na poziomie międzynarodowym, a także prowadzenie badań dotyczących kwestii istotnych dla TZO. Unia zapewnia również finansowanie instrumentów międzynarodowych, w tym wsparcie na rzecz Sekretariatu konwencji.

W rozdziale 3 przedstawiono ogólną analizę TZO w Unii Europejskiej, w tym ich produkcji, zastosowania, wprowadzania do obrotu, a także istniejących zapasów i zanieczyszczenia strumienia odpadów. Rozdział ten opiera się głównie na sprawozdaniach i planach wdrożeniowych przygotowanych przez państwa członkowskie.

Rozdział 4 zawiera dogłębną analizę poszczególnych obowiązków wynikających z konwencji sztokholmskiej w odniesieniu do postępowania z TZO w UE. Na podstawie tej analizy Komisja zaproponowała 25 środków technicznych, które mają poprawić wykonywanie obowiązków UE na podstawie konwencji sztokholmskiej.

W rozdziałach 3 i 4 wykazano, że stosowanie substancji wymienionych w konwencji sztokholmskiej lub w protokole z Aarhus i regulowanych przepisami rozporządzenia dotyczącego TZO na poziomie UE przed 2008 r. (stare TZO) było stopniowo wycofywane w UE. Oprócz tego stare TZO znajdują zastosowanie jedynie w artykułach, które zostały wyprodukowane i wprowadzone do obrotu przed wejściem w życie rozporządzenia dotyczącego TZO oraz jako wzorce do celów badawczych. Oba te zastosowania podlegają ogólnym wyłączeniom określonym w konwencji sztokholmskiej i w rozporządzeniu dotyczącym TZO.

Nowe substancje TZO uwzględnione w konwencji sztokholmskiej lub w protokole z Aarhus w latach 2009–2015 zostały następnie dodane do rozporządzenia dotyczącego TZO. Substancje te były już zakazane lub podlegały surowym ograniczeniom na terenie UE zanim jeszcze zostały uwzględnione w wykazie, a zgodnie z nowymi zmianami wprowadzonymi do rozporządzenia dotyczącego TZO niektóre z tych ograniczeń są teraz bardziej restrykcyjne ze względu na konieczność dostosowania się do nowych zobowiązań międzynarodowych.

Odpady zawierające TZO (np. przestarzałe pestycydy lub skażony sprzęt) zostały przywiezione do niektórych państw członkowskich UE w celu ich unieszkodliwienia i wyeliminowania. Przywóz ten pochodzi z krajów UE i spoza UE, które nie posiadają odpowiedniej technologii umożliwiającej właściwe unieszkodliwianie takich odpadów. Odbywa się on zgodnie z postanowieniami konwencji sztokholmskiej i przyczynia się do ogólnej redukcji TZO w UE i na świecie.

Wywóz TZO poza UE prawie nie miał miejsca. Wywieziono jedynie kilka kilogramów lindanu z jednego państwa członkowskiego na podstawie wyłączenia dotyczącego wzorców do celów badawczych.

W kilku państwach członkowskich nadal istniały zapasy przestarzałych pestycydów, które zawierają substancje TZO. Produkcja, stosowanie i wprowadzanie do obrotu tych pestycydów są obecnie surowo zabronione na podstawie rozporządzenia dotyczącego TZO. Zapasy te nie przekraczają 50 000 ton i szacuje się, że zawierają od 2 000 do 9 000 ton TZO.

Przewidziany w konwencji sztokholmskiej obowiązek wyeliminowania do 2025 r. stosowania polichlorowanych bifenyli (PCB) w urządzeniach znajduje częściowe odzwierciedlenie w dyrektywie Rady 96/59/WE w sprawie unieszkodliwiania polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT), która nakłada na państwa członkowskie obowiązek opracowania rejestrów urządzeń zawierających więcej niż 5 dm³ PCB, oraz obowiązek dopilnowania, aby najpóźniej do 31 grudnia 2010 r. urządzenia zawierające PCB umieszczone w tych rejestrach zostały unieszkodliwione lub poddane dekontaminacji. Zgodnie z dyrektywą 96/59/WE wszystkie państwa członkowskie sporządziły wykazy urządzeń zawierających PCB, jak również plany działania dotyczące ich zbierania i unieszkodliwiania.

Badanie i ocena przeprowadzone odpowiednio w 2011 i 2014 r. wykazały, że poczyniono znaczne postępy w zakresie identyfikacji urządzeń zawierających PCB i unieszkodliwiania odpadów PCB w UE, przy czym niektóre państwa członkowskie są bliskie osiągnięcia celu na rok 2010. Większość państw członkowskich nie osiągnęła jednak celu dotyczącego dekontaminacji lub unieszkodliwiania cieczy i urządzeń zanieczyszczonych PCB do 31 grudnia 2010 r., a prace nad identyfikacją, usuwaniem i unieszkodliwianiem cieczy zanieczyszczonych PCB trwały nadal po roku 2010.

Polibromowane etery difenylowe (PBDE) tetraBDE, pentaBDE, heksaBDE i heptaBDE były produkowane i stosowane w Unii do późnych lat 90. jako środki zmniejszające palność, a następnie przez pewien czas stosowane w niektórych artykułach, w szczególności w tworzywach sztucznych wykorzystywanych w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Chociaż ich produkcja i stosowanie zostały zakończone ze względu na środki regulacyjne i zastąpienie omawianych substancji przez c-dekaBDE, ich występowanie w zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (WEEE) jest nadal wyzwaniem w UE.

Istnieją przesłanki wskazujące, że tylko nieliczne działające na szeroką skalę zakłady recyklingu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oddzielają tworzywa sztuczne zawierające PBDE zgodnie z wymogami prawodawstwa UE. Dlatego też istnieją pewne wątpliwości, czy możliwości zakładów recyklingu w UE w zakresie oddzielania tworzyw sztucznych zawierających PBDE od innych tworzyw sztucznych są obecnie wystarczająco rozwinięte, aby oddzielić większą część strumienia odpadów tworzyw sztucznych zawierających PBDE. Dane wskazują, że przepływ tworzyw sztucznych odzyskanych z WEEE i zawierających PBDE nie jest obecnie odpowiednio kontrolowany w europejskich procesach recyklingu.

Produkcja, wprowadzanie do obrotu i stosowanie perfluorooktanosulfonianu, jego soli i fluorku sulfonylu perfluorooktanu (PFOS) są regulowane rozporządzeniem dotyczącym TZO. Większość zastosowań jest zabroniona, ale w rozporządzeniu dotyczącym TZO przewidziano pewne wyłączenia, których jest znacznie mniej niż w konwencji sztokholmskiej, ponieważ dla wielu z tych zastosowań dostępne są rozwiązania alternatywne. Wyłączenia są regularnie poddawane przeglądowi, a ich stosowanie z czasem maleje.

Heksabromocyklododekan jest bromowanym związkiem opóźniającym zapłon, który jest szeroko stosowany na terenie całej UE do produkcji płyt izolacyjnych z polistyrenu ekspandowanego (EPS) i polistyrenu ekstrudowanego (XPS), wykorzystywanych do izolacji ścian i dachów. Włączenie tej substancji chemicznej do rozporządzenia dotyczącego TZO

w 2016 r. przewiduje wprowadzenie zakazu wszelkich zastosowań, z ograniczonym czasowo wyłączeniem dotyczącym stosowania w wyrobach z polistyrenu ekspandowanego.

Stwierdzono, że niezamierzone emisje pentachlorobenzenu do środowiska (głównie do atmosfery i w mniejszym stopniu do gleby), wynikające głównie z produkcji energii z węgla (ok. 83 %) oraz spalania w gospodarstwach domowych paliw stałych, drewna i odpadów zmieszanych (8 %), uległy zmniejszeniu. W ramach zbioru danych europejskiego PRTR jedynie niewielka liczba zakładów w całej Unii zgłaszała emisje pentachlorobenzenu do atmosfery w latach 2007–2012, natomiast w odniesieniu do roku 2013 nie zostały zgłoszone żadne emisje.

W rozdziałach 5 i 6 zawarto dodatkowe informacje na temat wypełnienia zobowiązań innych niż bezpośrednio związane z wymienionymi w wykazie chemikaliami. Pokazują one, że wymiana informacji dotyczących kwestii technicznych między państwami członkowskimi i z państwami trzecimi nadal stanowi wyzwanie i powinna zostać ulepszona, aby lepiej wspierać cel konwencji. Należy również poprawić jakość informacji podawanych do wiadomości publicznej przez organy państw członkowskich lub przez Komisję w celu podnoszenia świadomości na temat TZO.

Unia Europejska i państwa członkowskie zapewniają znaczną pomoc techniczną i finansową umożliwiającą wdrażanie konwencji w krajach rozwijających się przy wykorzystaniu różnych instrumentów.

6. WNIOSKI OGÓLNE

W Unii Europejskiej środki prawne dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania TZO, a także środki dotyczące gospodarowania odpadami, które składają się z TZO lub zawierają TZO, są wystarczająco wszechstronne, aby wypełnić zobowiązania wynikające z konwencji i protokołu z Aarhus.

Poczyniono znaczący postęp w kierunku eliminacji TZO. Produkcja i stosowanie wszystkich substancji zawierających TZO są zabronione, istnieje jednak kilka drobnych wyjątków. Głównym wyzwaniem dla UE jest wyeliminowanie TZO z cyklu gospodarowania odpadami i z pozostałych zapasów, ponieważ nadal stanowią one istotne źródło emisji.

W świetle zobowiązań wynikających z konwencji sztokholmskiej i z uwzględnieniem sytuacji w Unii Europejskiej, w planie wdrożeniowym opisano 30 działań niezbędnych do wypełnienia tych zobowiązań. Spośród tych działań można wyróżnić osiem nowych, dotyczących w szczególności nowo włączonych chemikaliów. Do pozostałych działań zalicza się dziewięć działań ciągłych oraz 13 działań wymienionych już w poprzednim planie wdrożeniowym, które są nadal w toku, ponieważ nie zostały jeszcze zakończone.

Uwalnianie TZO w wyniku niezamierzonej produkcji pozostaje jedną z najważniejszych kwestii, którym UE musi stawić czoła. W związku z tym szereg działań poświęcono opracowaniu odpowiednich środków mających na celu doprowadzenie do dalszej redukcji emisji TZO. Zapobieganie powstawaniu niezamierzonych TZO poprzez opracowywanie procesów i technologii, które nie dopuszczają do ich powstawania, powinno dotyczyć głównie obszaru produkcji przemysłowej, ale także źródeł krajowych takich jak rozproszone źródła spalania. Nadal istnieje potrzeba prowadzenia dodatkowych badań i dalszego rozwoju technologicznego.

Wszystkie państwa członkowskie sporządziły wykazy urządzeń zawierających polichlorowany bifenyl (PCB), jak również plany działania dotyczące ich zbierania i unieszkodliwiania. Informacje na temat aktualnej liczby urządzeń zawierających PCB i ilości odpadów PCB w UE wykazały, że nadal używa się wielu urządzeń zawierających

PCB. Ilość PCB wykorzystywanych do zastosowań o charakterze otwartym nie jest znana, podobnie jak ilość zawierających PCB produktów, które nadal są w użyciu lub mogą być źródłem emisji PCB do środowiska naturalnego. Konieczne są dalsze wysiłki zmierzające do realizacji celu konwencji sztokholmskiej polegającego na stopniowym zaprzestaniu stosowania PCB do 2025 r.

Produkcja perfluorooktanosulfonianu, jego soli i fluorku sulfonylu perfluorooktanu (PFOS) w UE jest obecnie ograniczona. Stosowanie PFOS w przemyśle galwanicznym jest głównym nadal istniejącym źródłem uwalniania PFOS wskutek zamierzonego zastosowania. Zbadano już alternatywne i zastępcze rozwiązania dla tego zastosowania, które należy wdrożyć, aby całkowicie zaprzestać stosowania PFOS.

Identyfikacja miejsc skażonych odpadami heksachlorocykloheksanu (HCH) i zarządzanie nimi stanowią dla Unii pewne wyzwanie. Zaktualizowana ocena wykazała, że ilość składowanych odpadów HCH w UE może wynosić od 1,8 do 3 mln ton. Ponieważ siedemnaście państw członkowskich uznało tereny zanieczyszczone za problem w ramach istniejących krajowych planów wdrożeniowych, konieczne są dalsze działania w celu rozwiązania tego problemu. Niezbędne może okazać się opracowanie skoordynowanej strategii identyfikacji terenów zanieczyszczonych i ich bezpiecznej dla środowiska remediacji.

Sprawozdawczość państw członkowskich wobec Komisji jest warunkiem wstępnym, aby UE mogła określić dalsze środki służące wdrożeniu konwencji sztokholmskiej z myślą o osiągnięciu zamierzonych celów, jak również przedkładaniu Konwencji odpowiednich sprawozdań. Niektóre państwa członkowskie nie wywiązały się jednak ze swoich obowiązków sprawozdawczych i powinny one zaradzić tej sytuacji.

Jeśli chodzi o monitorowanie, należy stwierdzić, że pomimo iż organy państw członkowskich, organizacje badawcze i organy UE podejmują znaczne wysiłki w celu monitorowania licznych chemikaliów w różnych matrycach (woda, powietrze, fauna i flora, gleba, mleko matki, itp.), co jest konsekwencją przepisów UE, inicjatyw krajowych i międzynarodowych oraz dociekliwości naukowej, istnieje jednak luka w wiedzy na temat obciążenia chemikaliami. Dzieje się tak dlatego, że dane chemiczne pochodzące z działań monitorujących nie są gromadzone, zarządzane i oceniane w sposób spójny i przystępny. Aby zlikwidować tę lukę, na szczeblu europejskim stworzono platformę informacyjną monitorowania stanu chemicznego, a w przyszłości zapewnione zostanie skoordynowane i zintegrowane podejście do udostępniania danych oraz ich gromadzenia, przechowywania i oceny.

Unia Europejska powinna opracować mechanizmy lepszej koordynacji między programami pomocy dwustronnej Komisji a programami realizowanymi przez państwa członkowskie w zakresie TZO, aby zapewnić skuteczniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów. W celu podnoszenia świadomości i wykazania wsparcia zapewnianego przez instrumenty finansowe UE związane z działaniami dotyczącymi TZO, na stronie internetowej Komisji poświęconej TZO można zamieszczać szczegółowe informacje.